

172 . Pietroasele | Județ: Buzău | Punct: Pietroasa - Necropola 2, Valea Bazinului, Edificiul cu hypocaust | Anul: 2004

Anul: 2004

Cod RAN: 48496.05;48496.13;48496.17

Perioade: Protoistorie, Antichitate, Evul Mediu

Epoci: La Tène, Epoca romană timpurie, Epoca migrațiilor, Epoca medievală timpurie, Epoca medievală timpurie, Evul Mediu

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: Eugen Marius Constantinescu, Laurențiu Grigoraș, Mihaela Denisia Liușnea, Gabriel Ion Stăicuț

Instituții: Muzeul Județean Buzău, Muzeul Județean Buzău, Universitatea Dunării de Jos, Galați, Muzeul Județean Buzău

Raport

Cercetările arheologice din campania 2004 s-au desfășurat în perioada 6 iulie - 13 august; între 6-19 iulie la lucrări au participat și studenți din anul I ai Facultății de Istorie–Teologie a UDJ Galați, aflați în practica de an.

În campania 2004 s-au făcut cercetări în sectoarele: c. Stațiunea de Cercetări Viti-Vinicole Pietroasa, Sectorul Administrativ, coordonator de sector prof. dr. Eugen-Marius Constantinescu; d. Valea Bazinului, responsabil de sector Laurențiu Grigoraș; e. Edificiul cu hypocaust, responsabil de sector lect. dr. Mihaela Denisia Liușnea.

Sectorul c. Stațiunea de Cercetări Viti-Vinicole Pietroasa, Sectorul Administrativ,

Cercetările au continuat în perimetrul Necropolei 2 prin deschiderea secțiunii S IX, cu dimensiunile 26 x 2 m, amplasată la 0,5 m E de secțiunea S VIII paralelă cu aceasta. La adâncimea de -1,4 m, în urma răzuiei, s-au identificat gropile a trei morminte de înhumatie. Gropile mormintelor M 28 și M 29 au apărut doar în mică parte în suprafața secțiunii S IX și, ca atare, nu au fost dezvelite, urmând să fie cercetate în campania viitoare. În carourile 6-7, la adâncimea de -1,6 m a fost identificată groapa mormântului M 30, care era parțial acoperită de canalul de termoficare aferent blocului de locuințe al stațiunii, fapt care a îngreunat cercetarea complexului.

Stratigrafia în secțiunea S IX este asemănătoare cu cea consemnată în secțiunile deschise în campaniile anterioare. Sub stratul de cernoziom măzăros, gros de 0,3–0,35 m, se află un strat de depuneri aluvionare negru-gălbui granulat, cu grosimi între 0,7 și 0,9 m, care stă pe un strat de cernoziom antic, gros de 0,3-0,4 m, sub care se află un strat argilos de culoare maroniu-gălbui, gros de 0,25-0,6 m, format peste sterilul arheologic, loess nisipos de culoare galbenă, surprins la adâncimi cuprinse între -1,75 -1,9 m. În carourile 8-13, sub stratul de pământ maroniu-gălbui, la adâncimea de -1,8 -1,9 m, a apărut un strat de pământ negru compact, cu urme de vegetație descompusă, fără vestigii arheologice, gros de aproximativ 0,5 m, care stătea peste sterilul arheologic.

Mormântul 30: copil, înhumat, decubit dorsal, orientat S 2780‰. Oasele scheletului au fost puternic afectate de acizii din sol și, parțial, deranjate de animalele pământului. Groapa, de formă dreptunghiulară, cu colțurile ușor rotunjite, avea dimensiunile 1,44 x 0,7 m și a fost săpată până la adâncimea de -1,75 m față de nivelul actual de călcare. Inventarul mormântului era compus din: mărgică cvasi-sferoidală din pastă de sticlă de culoare albastră, ușor ciobită; se afla deasupra oaselor umărului drept; fibulă din bronz, cu piciorul întors pe dedesubt, resort bilateral mediu, corpul arcului lătit spre resort; depusă în zona gâtului; brățară din bronz în formă de verigă, confecționată dintr-o sârmă rotundă în secțiune, cu capetele înfășurate, ruptă în mai multe fragmente; la încheietura mâinii drepte; obiect din fier, distrus prin oxidare; observat sub forma unei Pete consistente de rugină, în zona brațului stâng; castron lucrat la roată din pastă fină de culoare cenușie, arsă uniform, având buza evazată cu marginea rotunjită, corp bitronconic și fund inelar; depus la picioare.

Inventarul mormântului este tipic pentru cultura Sântana de Mureș și asigură încadrarea cronologică a acestuia în sec. IV p. Chr. [E.M. Constantinescu, G. Stăicuț]

Sectorul d. Valea Bazinului.

Situl este amplasat pe o terasă din stânga Văii Urgoaia, la V de platoul pe care este situat cătunul Udroiști aparținând de satul Pietroasa Mică, platou de care este separată printr-o pantă foarte abruptă, cu stâncă de calcar la suprafață și cu diferența de nivel de cca. 30 - 35 m. Terasa are o formă alungită, cu axul lung pe direcția NV-SE și coboară ușor de la E spre V, diferența de nivel între cele două laturi fiind de aproximativ 3 m.

În campania anului 2004 am continuat cercetarea S I/2003 având dimensiunile de 55 x 2 m, redeschisă pe o suprafață de 35 x 2 m. Cercetarea suprafețelor S I/1999, cu dimensiunile 25 x 2 m (epuizată în decursul campaniilor 1999, 2002, 2003, cu rezultate publicate¹) și S I/2003, trasată în prelungirea S I/1999, a avut și are ca obiectiv prioritar sondarea stratigrafică a platoului de deasupra Văii Urgoaia, realizată pe direcția E-V. Cercetarea acestor suprafețe a condus la completarea informațiilor obținute în campaniile anterioare, precum și la descoperirea unor noi complexe.

Pornind de la E spre V, situația stratigrafică și a complexelor se prezintă după cum urmează: în carourile 16-18 s-a săpat într-un pământ negru-cenușiu, amestecat cu pietre din calcar și gresie, unele de mari dimensiuni, până la adâncimea de -1,13 -1,25 m. Secțiunea este traversată N-S, în suprafața caroului 18, de o conductă metalică care alimentează cu apă bazinul de colectare aflat la cca. 30-35 m sub terasă. Conducta, cu diametrul de 0,1 m, a apărut la adâncimea de -0,82 m. Șanțul săpat pentru îngroparea acesteia a afectat parțial unul din complexe antice, descris mai jos, în umplutură fiind antrenat material ceramic divers, preponderent fragmente de olane romane, care provin, probabil, din rețeaua de alimentare cu apă a castrului și a așezării civile, datate în sec. IV p. Chr., aflate la circa 250-300 m spre S-E2. La E de conductă și la aproximativ de 1 m de aceasta (carourile 17 și 18) a fost identificat, la adâncimea de -1,13 m, complexul CPL I/2004, având dimensiunile de 1,63 m (E-V) și 0,9 m (N-S). Acesta pare a fi o depunere rituală, care constă dintr-o amenajare de pietre de formă aproximativ triunghiulară, în interiorul căreia, în extremitatea vestică, a fost așezat un cap de animal domestic de talie mare, probabil cal. Printre pietrele folosite la realizarea acestui complex, dintre care unele prezintă ușoare urme de ardere, au apărut fragmente ceramice și de lipitură arsă, care ar putea sugera ideea unei conexiuni între CPL I/2004 și CPL II/2004 (probabil complex de locuire, cercetare neepuizată), aflat în imediata vecinătate.

În carourile 19-24 situația stratigrafic-arheologică se prezintă astfel: de la suprafața solului până la adâncimea de -0,4 -0,5 m s-a săpat într-un pământ negru - castaniu, granulat, ce conține material arheologic din perioada Evului Mediu; sub acest strat se află o lentilă de pământ galben-verzui de 0,1-0,2 m grosime amestecat cu piatră mărunță de calcar; de la adâncimea de -0,7 -0,75 m urmează un strat de pământ negru-cenușiu compact, care conține fragmente ceramice aparținând începutului La Tene-ului (fragmente de borcane, castroane) și La Tene-ului clasic, ultimele fiind cele mai numeroase (fragmente de borcane, căni, fructiere, vase de provizii).

În această zonă (carourile 19-24), la adâncimea de -0,94 -1,3 m a fost localizat complexul CPL II/2004. Pentru cercetarea acestui complex, pe profilul sudic al secțiunii, în dreptul carourilor 19-21, respectiv 22-24, au fost deschise două case: C1 cu dimensiunile de 1,5 x 2,95 m și C2 având dimensiunile de 1,5 x 3,5 m. Complexul CPL II/2004 s-a evidențiat ca o arie pe care erau concentrate insule (porțiuni) compacte de lipitură arsă și roci calcaroase de dimensiuni medii și mici, a căror dispunere pare a fi rezultatul unei activități coordonate. Sub rezerva stadiului preliminar al cercetării, CPL II/2004 pare a constitui resturile unei locuințe prăbușite, lucru sugerat de dispunerea materialelor arheologice în plan (grund) și pe profil, cât și de identificarea, în umplutura complexului, a unor bucăți de lipitură arsă cu urme de nuiel. Dimensiunile CPL II/2004 vor fi înregistrate prin extinderea cercetării, având în vedere faptul că acest complex continuă atât în profilul nordic, cât și în cel sudic. Nu a fost identificată nici o instalație de încălzit, dar în profilul de N al secțiunii, la adâncimea de -1,3 m, a fost surprinsă o lentilă de cenușă având dimensiunile de 0,7 m lungime și 0,05-0,06 m grosime.

Inventarul complexului CPL II/2004 constă din numeroase fragmente ceramice, a căror analiză conduce spre ideea contemporaneității cu CPL I/2004, majoritatea acestora putând fi încadrate în La Tene-ul clasic.

Au fost descoperite numeroase fragmente de oase de păsări și de animale domestice de talie mică și câteva obiecte metalice: o verigă din bronz, o tijă din fier și un fragment metalic în care este încastrată o cochilie de melc, toate aflându-se în suprafața C1, la adâncimea de -1,05 -1,1 m.

Extremitatea de V a CPL II/2004 este traversată și afectată de o văioagă care colectează o parte din apa scursă de pe versanții ce mărginesc platoul. Acesta este motivul pentru care, în această porțiune a complexului, materialul arheologic este eterogen, provenind din diferite epoci, evident spălat de pe versanții înconjurători.

În carourile 25-30 s-a săpat până la adâncimea de 1,3 m într-un pământ castaniu, foarte tare, amestecat cu pietre. Acest strat conține numeroase oase de animale și puține fragmente ceramice din Evul Mediu. Urmează un strat de pământ negru compact cu foarte puține materiale arheologice, săpat, deocamdată, până la adâncimea de -1,48 -1,5 m (nivelul la care s-a oprit săpătura). Secțiunea este traversată N-S, în suprafața carourilor 26 și 27, de o altă conductă metalică, pozată la adâncimea de -1 m, ce alimenta bazinul de colectare a apei, aflat în marginea sudică a platoului.

În carourile 26-28, la adâncimea de -1,45/-1,5 m, a fost identificat complexul CPL III/2004. Acesta se prezintă sub forma a două înșirui (succesiuni) de pietre dispuse paralel la distanță de 0,8-1 m. Cele două înșirui de pietre par a se închide înspre profilul de N al secțiunii, într-o zonă în care a apărut o amenajare sub formă de potcoavă (litera U), realizată din lut ars, sfărâmiș, de culoare roșu aprins. Acest ansamblu se poate să provină de la un cuptor de redus minereul, în carourile 25 și 26 fiind descoperiți 3 bulgări de zgură metalică. Întreaga arie ocupată de CPL III/2004 prezintă puternice urme de arsură. Campaniile viitoare vor valida sau nu ipotezele formulate în acest stadiu al cercetării.

Informațiile dobândite în campania 2004 permit conturarea unei imagini mai nuanțate asupra zonei arheologice Pietroasele. [L. Grigoraș, E. M. Cconstantinescu]

Sectorul e. Edificiul cu hypocaust.

În campania 2004 s-au continuat lucrările de întreținere și conservare la edificiul cu hypocaust, ce se află la cca. 400 m E de castrul roman, începute în anul precedent³. Cu această ocazie s-a definitivat și planul general al Edificiului.

Reamintim, pe scurt, faptul că edificiul respectiv a făcut obiectul investigațiilor arheologice începute în 1975 de Gh. Diaconu și Eugen - Marius Constantinescu, continuate de Magda Tzony⁴ și de Bogdan Filipescu. În cursul cercetărilor au fost identificate fragmente de materiale tegulare cu ștampila C.P.F. (Legio XI Claudia Pia Fidelis) și Cl.Ant. (Antoniniana), care indică prezența militarilor din această unitate militară romană de elită⁵, în acest punct, la nivelul sec. II-III p. Chr.

Lucrările de întreținere realizate în anii 2003 și 2004 au permis o nouă analiză a edificiului, conducând la concluzia că planurile publicate în 1977 și 1980 pot fi completate, ceea ce am și făcut, profitând de faptul că unele ziduri sunt încă în picioare, până la o înălțime de 0,5-1,2 m.

Amănuntele observate la fața locului privind tehnica de construcție și planul însuși al edificiului confirmă existența unor etape diferite de construcție, cel puțin două, dacă avem în vedere materialul tegular refolosit la construcția zidurilor din parte estică a edificiului - fragmente de cărămizi pavimentare sau olane, cărămidă pisată grosier în liantul care leagă blocurile de piatră etc. Prezența cărămizii pisate în compoziția mortarului acestor ziduri, ne face să credem că refacerea datează de la începutul sec. IV.

Reamintim, de asemenea, că edificiul are mai multe încăperi, pentru care am păstrat siglarea Magdei Tzony, pe care am completat-o.

Sala notată A de M. Tzony, cu dimensiunile de cca. 4,4 x 5 m, prevăzută cu hypocaust și două nișe, una descrisă în 1980, alta descoperită pe latura de sud a încăperii, adăpostea un labrum (bazin cu apă caldă), având în vedere că se află îngropat în pardosea, în imediata apropiere a primului rând de suspensurae (pilae), peste care era realizată pardoseala sălii.

Din păcate, peretele prin care Sala A comunică cu sala B, prin intermediul a trei guri boltite, realizate din cărămidă, în partea inferioară a unui perete din piatră a fost în mare parte distrus, de către localnici, după 1990. Bolțile au dispărut.

Sala B, cu dimensiunile de 4,7 x 4,08 m, a fost probabil un caldarium, având în vedere vecinătatea cu laconium, gurile pentru aerul fierbinte și canalul din peretele sudic (tubi), cu dimensiunea de 0,3 m, dispus la cca. 1,27 m de peretele de E, care făcea legătura cu două canale ce străbăteau o altă încăpere, notată de noi cu G, pe sub pardoseală.

La N, încăperea B comunică, printr-o deschidere de 1,3 m, cu o altă încăpere, D, care a fost cercetată doar parțial, o parte fiind suprapusă de actuala șosea dintre Pietroasele și Șarânga.

Sala G. În această încăpere au fost descoperite două canale de drenaj, pentru realizarea cărora s-au folosit cărămizi pavimentare sparte pe lungime și dispuse pe cant, pe două șiruri paralele, la o distanță una de alta de 0,09 m. Deasupra acestor șiruri erau dispuse cărămizi întregi cu dimensiunile de 0,37 x 0,26 m. Un prim canal pleca din dreptul canalului din peretele sudic al sălii B și altul din peretele vestic al sălii G, cele două canale făceau joncțiunea undeva pe peretele sudic al sălii G în care era practică o deschidere cu dimensiunile de 0,15 m. Sala putea să fi fost tepidarium (încăpere cu transpirație ușoară), canalele fiind destinate circulației aerului cald.

Am notat cu F încăperea ce se află la est de sala G și la S de sala E. Lățimea încăperii este aceeași cu a sălii G, de 4,6 m, pe care am considerat-o un posibil apodyterium (vestiar).

La N, încăperea F comunică printr-o deschidere de 0,7 m cu încăperea E, care are dimensiunile 3,7 x 5 m, iar aceasta cu încăperea C, printr-o deschidere tot de 0,70 m, cele două deschideri fiind dispuse pe aceeași linie. La E de sala E este un alt zid ce delimitează probabil un alt spațiu, care nu a putut fi urmărit deoarece este suprapus de un zid modern de piatră aparținând proprietății vecine.

Încăperea E este o sală cu paviment asemănător celui din încăperea C, cu aceeași caracteristică, adică dispunerea diferită a cărămizilor pavimentare cu dimensiunile de 0,35 x 0,27 x 0,05 m, încastrate în mortar, deasupra canalului de aducție ce pleacă din încăperea D, străbate sala C, cu dimensiunile 4,8 x 5 m, apoi sala F chiar pe mijloc și al cărui capăt dublu, cu o suprapunere pe verticală, a fost identificat sub pragul deschiderii dintre cele două încăperi F și E. La capăt, conductele sunt realizate din cărămizi pavimentare, din care s-a realizat un jgheab de scurgere, acoperit cu alte cărămizi ca și în cazul canalelor din încăperea G [M. D. Liușnea, E. M. Constantinescu]

Note

- 1. E. M. Constantinescu, M. D. Liușnea, L. Grigoraș, G. Stăicuț, S. Matei, Șantierul arheologic Pietroasele. Campania 2002, Mousaios 8, Buzău, 2003, p. 105-116; E. M. Constantinescu, M. D. Liușnea, L. Grigoraș, G. Stăicuț, Șantierul arheologic Pietroasele. Campania 2003, Mousaios 9, Buzău, 2004, p. 101-114.
2. Gh. Diaconu, Castrul de la Pietroasele, Mousaios 3, Buzău, 1981, p. 35 - 40; M. Tzony, Termele de la Pietroasele, Mousaios 3, Buzău, 1981, p. 41 - 49.
3. Raportul a fost publicat în CCA 2004, p. 235-236, 442.
4. Gheorghe Diaconu, Magda Tzony, Eugen-Marius Constantinescu și Vasile Drâmbocianu, L'ensemble archéologique de Pietroasele, Dacia NS 21, 1977, p. 199-207
5. Ce își avea sediul la Durostorum (Silistra), pe Dunăre.

Informații suplimentare online

[Raportul 3197 din cronică.cimec.ro](http://raportul3197.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.hartă.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
